

آغاز قیام مردمی سربداران خراسان علیه نیروهای خونخوار مغول (738 ق)

پس از یکصد و بیست سال استیلای قوم تاتار و مغول بر ایران و بسیاری از مناطق آسیا، قیامی مردمی در باشتین و سبزوار خراسان علیه ظلم و تعدی حاکمان مغول و عاملان مزدور آنان به وقوع پیوست.

پس از یکصد و بیست سال استیلای قوم تاتار و مغول بر ایران و بسیاری از مناطق آسیا، قیامی مردمی در باشتین و سبزوار خراسان علیه ظلم و تعدی حاکمان مغول و عاملان مزدور آنان به وقوع پیوست. این نهضت که به قیام "سربداران" شهرت یافته است، از لحاظ وسعت، بزرگ‌ترین، از نظر تاریخی مهم‌ترین، جنبش آزادی‌بخش خاورمیانه در قرن هشتم هجری بود. تلاش پیگیر رهبران آزاده و متدین این قیام، منجر به تشکیل حکومت مستقل ملی و شیعه مذهب ایرانی در خراسان شد. مهم‌ترین ویژگی‌های این حکومت عبارت بود از: تنفر و انزجار از عنصر مغولی و تثبیت ایدئولوژی تشیع امامی. نخستین حاکم سلسله سربداران، "عبدالرزاق باشتینی" بود که به مدت دو سال و چهار ماه حکومت کرد. پس از وی، "برادرش وجیه الدین امیر مسعود" به حکومت رسید. امیر مسعود با این که در مردم داری و مبارزه با حاکمان مغول و تثبیت حکومت سربداران، دارای موفقیت‌های بالایی بود، لیکن به خاطر اختلاف با شیخ حسن جوری (رهبر روحانی نهضت سربداران) و توطئه در قتل او، پایگاه مردمی‌اش را از دست داد و حکومتش به تدریج رو به ضعف نهاد. به همین جهت سپاهش در نبرد با امرای مازندران متحمل شکست گردید و خود وی کشته شد. پس از مرگ امیر مسعود، 10 تن دیگر از این سلسله به حکومت رسیدند که معروف‌ترین آن‌ها عبارتند از: شمس الدین علی، خواجه یحیی کرابی و خواجه علی مؤید. فقیه نامور شیعه شهید اول، معاصر با خواجه علی مؤید بود که در پی دعوت خواجه از وی، کتاب شریف "اللُّمَعَةُ الدِّمَشْقِيَّة" را در فقه امامی تدوین و به همراه نماینده‌اش به سوی خواجه علی مؤید در سبزوار فرستاد. سرانجام در پی هجوم "امیر ولی" به سبزوار و محاصره‌اش چهار ماهه، این شهر در سال 783 قمری، خواجه علی مؤید، دست نیاز به سوی "تیمور لنگ گورکانی" دراز کرد، و از او یاری خواست. با تسلیم شدن خواجه علی مؤید به تیمور لنگ، پرونده‌اش حکومت سربداران نیز برای همیشه بسته شد و منطقه‌اش خراسان پس از 46 سال رهایی از یوغ استعمار مغولان، مجدداً مقهور و مغلوب آنان گردید.